

spiering en ik heb later nooit weer zulk een vangst gekend.

Hoe overvloedig paars konden in April de weilanden met pinksterbloemen overdekt zijn en hoe heerlijk vonden we eenige weken later de bloempluimen van de groote weegbree die naar vanille roken. De paarse scabiosa werd groen, als men er vuur tegen hield en allerlei merkwaardigheden omtrent planten en bloemen vonden we dagelijks uit.

Wat heerleger van vlinders en insecten kwamen op al die bloemen af, een warme bedwelmende geur van honig en bloemen kwam ons reeds van verre te gemoet. Hoe heerlijk konden we dan in 't gras gaan liggen en naar de wolken staren, kleine witte wolkjes, die pijlsnel voortvlogen en groote stapelwolken, die als luchtballons of als groote schepen met volle zeilen kwamen opzetten.

Kinderen kunnen raar doen, ik herinner mij nog op een van die mooie zomerdagen 2 kleine jongens die een half kale tortelduif uit een nest gehaald hadden, dat op een ouden wilg zat en nu het arme dier lieten zwemmen in de meening, dat het een eendvogel was, mijn waarschuwing kon de stumper niet meer redden, ik was er diep verontwaardigd over.

Mijn oudere broer, die wetenschappelijke boeken las, beweerde dat men dikwijls ozon kon ruiken. Ik wist wel niet wat ozon was, maar ging aan het opsnuiven van de frissche buiten lucht en kwam na eenige dagen tot de ontdekking dat ik ook ozon kon ruiken en merkwaardig genoeg is mij die ontdekking tot op heden getrouw gebleven, d. w. z. wat ik voor ozon houd. Bij storm regenweer of mist ruik ik het nooit, maar het sterkst neem ik het waar na een onweersbui, waarop mooi stil weer volgt, ook dikwijls in den winter wanneer na storm en regendagen, de wolken hooger beginnen te drijven en de lucht in het noordwesten gaat opklaren. Wanneer ge op dat oogenblik buiten zijt, bespeurt ge een aangename doordringende lucht, die u opwekt tot levenslust tot blijmoedige gedachten, ik ruik dan iets, dat doet denken aan ether, maar dat ik overigens niet verder beschrijven kan.

Geheimzinnig vonden we in onze jongentijd de geleichtige zwammen, die we op schrale weilanden vonden, het zag er uit als groen gele gelatine, sommigen beweerden dat reigers dat uitspuwden, een boerenknecht vertelde ons dat het vergif was, dat uit de wolken viel en als het in een sloot terecht kwam dan werden het donderpadden. Wij waren in die dagen al wel zoo wijs, dat we hartelijk lachten om die verwarring van denkbeelden.

Er is een tijd geweest en die ligt gelukkig ver achter ons, dat men alles in de natuur beschouwde als te zijn geschapen tot een voordeel en genoegen van den mensch, maar we hebben dien eigenwaan laten varen en ingezien, dat van een bevoorrecht van het eene schepsel boven het andere door de natuur geen sprake zijn kan.

De mensch is buitendien reeds genoeg bevoorrecht door rede en verstand dat hij maar al te vaak misbruikt, om de orde in de natuur te verstoren.

Tot zijn voordeel wil de mensch heidevelden herschappen in bosch, maar omdat loofboomen te langzaam groeien en hij meer voordeel ziet in de beplanting met grove dennen legt hij duizenden H. A. bosch aan uitsluitend van die ééne boomsoort. De onnatuurlijkheid van zulk een boschbouw straft zich zelf in insecten en schimmelpilgen. Vossen bunsings roofvogels enz. zorgden in vroeger dagen voor een te groote toename van den wildstand, maar deze dieren heeft men zooveel mogelijk uitgeroeid, om in de plaats te zien komen een heerleger van konijnen, dat veel meer schade aanricht, dan ooit door de roofdieren gedaan is. De heeren jagers der groote buitenplaatsen kweeken ze

stelselmatig aan. De menschen, die in streken wonen, waar geen wilde konijnen bekend zijn, kunnen zich geen denkbeeld maken van de schade die deze knaagdieren veroorzaken.

Hoe meer wij in de geheimen der natuur doordringen, hoe eerbiedwaardiger ons alles voorkomt en hoe dwazer ons de pogingen der menschen schijnen, om den gang der natuur te willen veranderen of verbeteren. Veel te veel insecten etende vogels zijn verdwenen door het weg slaan van bosch en struikgewas, om dat hun de broed gelegenheid daarmede ontnomen werd en nu treden door het ontbreken van roofvogels de spreuwen en musschen in zoo groote getale op, (deze vogels hebben geen bosch noodig voor hun broedplaatsen) dat kersen en bessen zeldzame vruchten dreigen te worden.

Ook de zwarte lijster of merel met haar heldere stem begint het in de laatste jaren bont te maken. Dezen zomer aten ze zelfs bij risten mijn mooiste appels van de boomen, ze holden ze geheel uit en zochten de zuurste en sappigste soorten het liefst. Ik vermoed, dat de vogels door den heeten droogen zomer dorstig waren. Beter kan ik het in mijn tuin met den egel en de padden vinden, want die eten het ongedierte weg en doen mijn vruchten geen kwaad.

Ik moet nu eindigen, maar wil een volgend maal vertellen hoe wij een zomer-vacantie doorbrachten op onze 1½ uur van de stad gelegen buitenplaats.

Wintermaand 1904.

B. STOFFEL.

NOG IETS OVER HET ZWARTE ROODSTAARTJE.

Uit Twente. In de Mei-aflevering van dit tijdschrift lees ik vele bijzonderheden over bovengenoemd vogeltje. Het bevreesde mij voor de zooveelste maal, dat er weer niets uit deze streken bekend was. Dat gebeurt zoo vaak, wanneer de verspreiding van planten of dieren in het een ander vrij volledig werk wordt opgegeven. Zoo is het prachtwerk: Onze Vlinders van D. ter Haar. Alle mogelijke hoekjes van ons land, waar een zeldzame vlinder is gevangen, worden opgenoemd. Twenthe wordt nimmer of zeldzaam aangeroerd. En toch vliegen hier *Limenites sybilla*, *Apatura Iris* en *Endromis versicolor*, om het daar nu bij te laten.

Wat nu het zwarte Roodstaartje betreft, dat kent iedere jongen hier en ik weet zes nesten in ons dorp zitten, waar er al twee van uitgevlogen zijn. (15 Juni.)

Een viertal jaren reeds zitten er minstens twee nesten in school en wel op den dwarsbalk die boven het bord de pijlers aaneen houdt. Ook wanneer de kinderen in school zijn, komen ze aandragen met materiaal voor het nest; ze broeden door, al wordt het bord op en neergeschoven; zij voederen hunne jongen ook onder schooltijd. Een geduchte afleiding zal menig paedagoog denken. In het begin wel maar de kinderen raken er gauw aan gewoon en 't is een prachtig middel om op aanschouwelijke manier het leven der vogels te schetsen en er sympathie voor te wekken. Ook de lezeressen zullen er wellicht iets op tegen hebben: 't wordt een onzindelijke boel, zooals men dat van zwaluwen kan verwachten. O neen perdon! Niets van dat... blijft liggen bij het nest, niets daarvan valt in het schoollokaal: het wordt alles weggebracht, door de bovenramen naar buiten. En dit is wel opmerkelijk zoo gauw als het er is. Hebben de ouden het eten gebracht, dan wachten ze

even en nemen weer verteringsresten mee. 't Gaat zeer regelmatig. Hierbij nog een aardig geval.

Een nest zat bij het hoofd der school, in diens lokaal. De roodstaartjes voedden de jongen, ook onder schooltijd druk. Nu gebeurde het, dat in de middaguren tusschen half twaalf en half twee telkens stukjes krijt, die op de voorste banken in het schoollokaal lagen, op onverklaarbare wijze verdwenen. Toen mijn patroon dat merkte, sloot hij de deur met des te meer zorgvuldigheid, daar hij een paar jongens, die 's middags bij school bleven, verdacht. Ook de deuren van aangrenzende localen werden terdege gesloten. Thans werden voor het naar huis gaan twee halve pillen krijt neergelegd en 's middags om half twee, waren ook die spoorloos verdwenen. Nu werd een heele pil op de bank gelegd, deze lag den volgenden morgen op den vloer. Het raadsel was opgelost. De zindelijke roodstaartjes hadden met hun scherpe? oogen het krijt voor uitwerpselen aangezien en deze onzindelijkheid ook daar niet duldende, weggebracht. Bij het groote stuk waren de krachten te kort geschoten: Het was hun den snavel ontgleden.

Dit jaar is helaas geen roodstaartje zoo vrijpostig geweest ons heiligdom ook tot het zijne te maken. Wel las ik in de courant, dat in Tubbergen dit het geval was geweest. Zij kennen de menschen en doen het elders thans nog.

Voor eenige jaren heb ik drie zomers achtereen een paartje broedende gehad in een nestkastje. Bij die gelegenheid heb ik ook de mooi rozeroode eitjes gezien, ze waren niet wit, bepaald niet: heel teer rose. Nog om een andere reden houd ik van deze vogeltjes.

Zomer 's morgens zijn zij de eerste die vroeg wakker zijn. Sta eens om drie uur op en gij hoort hun vroolijk geschetter op het dak; — ga naar buiten en wandelen in den tuin, daar ziet gij het trippelen met de allures van een kwikstaartje op het ongespitte land.

Dit jaar zijn ze gekomen 9 April. Thans 3 September zie ik ze al lang niet meer. Ik zou ze nog zoo graag eens hooren schetteren, al is het wat scherp en krassend, in deze dagen van schaarschte van vogellied. Eergisteren morgen sloeg het winterkoninkje zijn winterlied, mijn broer en ik luisterden onwillekeurig, en deed ons droef de aankondiging hooren van 't bar seizoen.

Gelukkige roodstaartjes, dat gij daar in verre streken niet om voedsel verlegen hoeft te zijn. Toef daar tot milder dagen aanbreken hier, en kom dan terug, om bezit te nemen van het oude nest, het oude plekje, zij het bij huis of in school.

September, 1904.

J. B. BERNINK.

TROPISCHE GEWASSEN IN ONS LAND.

Naar aanleiding van 't artikeltje met bovenstaanden titel in 't November nummer der Levende Natuur, kan ik de Schrijfster daarvan mededeelen, dat m'n vrouw in 't late voojaar met opzet pitten van versch ingevoerde dadels gelegd heeft in een perkje, terwijl ik zelf er voor m'n klasse in school een drietal in een pot zette. Van alle deze pitten hebben er slechts twee hun dienst gedaan en wel van ieder een.

Die in den tuin vond ik toevallig, terwijl ik bezig was met 't verzetten van enkele vaste planten. Dit perkje ligt den geheelen dag in de volle zon en is dezen zomer goed begoten.

Dit kiemplantje heb ik, voorzichtig uitgestoken, in een pot gezet en 't houdt zich oogenschijnlijk uitstekend. 't Is echter een piekje van een paar d.M. gebleven; wat 't baren zal, moet 't voorjaar leeren.

't Plantje uit m'n klasse is ruim 1 d.M. met mooi-ontplood ongedeelde kiemblad. Dit staat nog op z'n zelfde plaats, alleen is 't vertransporteerd naar m'n huiskamer waar 't blijft tot 't komend voorjaar, om dan weer te verhuizen naar 't schoollokaal.

Of 't wel geheel juist is van tropische plant te spreken bij de Phoenix canariensis (?) zal de Schrijfster zelf betwijfelen, wanneer ze bedenkt, dat de Phoenix voor den handel uitsluitend groeit in de Middellandsche zee-landen en de jonge handelsplanten bij duizenden gekweekt worden in Hyères en Bordighera, waar ze den winter met een goede dekking overblijven, om bij voldoende grootte in massa gevoerd te worden naar Gent en Brugge, vanwaar ze verspreid worden over ons land, Duitschland en Engeland. Met dit voor oogen blijkt 't niet zoo'n groot wonder, dat ze in een warmen zomer, als de gepasseerde was, in 't vrije ontkiemen.

Zeer interessant is de ontkieming na te gaan, wat bij potkultuur uitstekend kan. Men zou zoo denken, dat de ontkieming begint in de gleufvormige verdieping, doch dit is zoo niet. 't Is juist aan de tegenovergestelde holle zijde, dat de kiem uittreedt. Verwijdert men zeer voorzichtig de aarde, dan merkt men in den eersten tijd van wortel of pluimpje niets, wel ziet men een rolronde voorwerpje, dat loodrecht naar beneden groeit.

Dit eerste uitspruitsel is 't „kiemblad“: een buisje dat met z'n eene eind in 't zaad blijft vastgehecht en in 't andere eind de kiem bewaart. Dit kiemblad zuigt uit de pit 't kiemwit op (dit is bij de dadel steenhard, en moet dus vooraf een geduchte verandering ondergaan) en geleidt 't naar de kiem.

Nu groeit de stamknop plus 't worteltje. Eerstgenoemde gaat loodrecht naar boven en vertoont zich weldra als een groen puntje boven de aarde, terwijl 't worteltje als een penwortel naar beneden groeit. Deze vertoont weldra bijworteltjes, aan z'n hals, want als bij alle monocotylen, sterft de hoofdwortel na eenige maanden af.

De pit blijft nog lang aan de plant verbonden en eerst dan zal deze verbinding verbroken worden, als ze geheel is uitgezogen.

Deze waarlijk belangwekkende ontkieming zal natuurlijk in verband staan met de omstandigheden waaronder de plant in z'n vaderland groeit. In de valleien der onmetelijke vlakten, in 't Vaderland der Phoenix-soorten, met slechts één regentijd ligt op ± 1 M. diepte een waterhoudende kleilaag. Hier is water en voedsel in voldoende mate te krijgen voor z'n betrekkelijk vluggen groei. Daarheen schijnt dus 't zaad, dat natuurlijk niet diep in den grond komt, z'n kiem te leiden, om haar voor verdrogen te behoeden.

Dat de pitten van onze Marokko-dadels nog kiemkrachtig zijn is niet algemeen bekend, zelfs niet bij vaklui. Toch is 't zoo. In een warm vertrek, bij goeden watertoevoer ontkiemen ze na 6 à 8 weken. Jammer dat deze Phoenix zoo langzaam groeit en men blij mag zijn, dat ze na 3 à 4 jaar haar mooie gedeelde bladeren ontplooit, want als alle palmen heeft ze de eerste jaren ongedeelde lange lijnvormige bladeren. Voor hen, die komend jaar 't ook eens willen próberen 't volgende: Kies goede versche dadels, neem een pot aarde, waarin de bloemist gewoonlijk z'n palmen kweekt, houd den grond vochtig en zorg, dat de pit niet diep ligt; plaats de pot op een warme zonnige plek.

Zwolle.

B. G. RUTTINK.